

דף יט.

עין משפט א.

ח"מ סימן שצ סעיף ט
עיין לעיל דף יח: עין משפט ד.ה.

עין משפט ב.ג.ד.

ח"מ סימן שצ סעיף ז.ח.

ז. בעטה בארץ ברשות הניזק והתיזה צרורות מחמת הבעיטה והזיקה שם חייב לשלם רביע נזק מ שזה שינוי בהתזת הצרורות, ואם תפס הניזק חצי נזק אין מוציאין מידו^נ, ואפי' היתה מהלכת במקום שא"א שלא תתיז ובעטה והתיזה משלם רביע נזק ואם תפס חצי נזק אין מוציאין מידו.

הגה: וי"א דלא מהני תפיסה בספיקא דדינא^ס.

ח. בהמה שהטילה גללים לעיסה הוי צרורות^ע, וכגון דדחוקה לה השעה דאי לאו הכי הוי שינוי^פ ותולדה דקרן הוא.

עין משפט ה.

ח"מ סימן שצ סעיף ג
עיין לעיל דף יח: עין משפט א.

מ. בעיא בדף י"ט ע"א ועלתה בתיקו וכתב ה"ה שם בהלכה ו' דסובר הרמב"ם דאם יש שינוי בצרורות משמע קולא וחומרא, קולא, דאפי' ברשות הניזק חייב רביע נזק ולא יותר, חומרא, דאפי' בר"ה משלם רביע נזק דהוי כתולדה דקרן דמתי הצרורות הם תולדה דרגל ופטורין בר"ה דוקא אם הם כדרכן אבל צרורות ע"י שינוי אם נאמר יש שינוי לצרורות א"כ אפי' בר"ה חייב דהוי תולדה דקרן ואינו משלם אלא רביע, ואם אמרינן אין שינוי בצרורות פטורים בר"ה לגמרי אפי' שלא כדרכן כגון מחמת בעיטה וברשות הניזק חייב חצי נזק וכיון שעלתה בתיקו ע"כ משלם רביע דקולא לנתבע.

נ. מה שחייב רביע נזק ודוקא מגופו, רק אם תפס החצי בזה אפי' תפס דבר אחר אין מוציאין מידו, שיכול לומר התופס אין שינוי לצרורות ותולדה דרגל ומשלם חצי נזק אפי' מכיסו ברשות הניזק.

ס. ר"י והרא"ש בסעיף ב' ברמ"א.

ע. פלוגתא דר"י ור"א בדף י"ח ע"ב ומוקי ר"א דאמר חצי נזק כרבנן.

פ. דאין דרך בהמה להטיל גללים לעיסה והוי שינוי אם לא שדחיקא לה השעה.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט ו.

ח"מ סימן שצ סעיף ד

ה. ד. ה"ה אם היתה מהלכת בר"ה וניתזו צרורות מתחת רגליה לרשות הניזק ושברו הכלים משלמת חצי נזק.^ז
וה"ה לתרנגולים^ח שהעלו צרורות ושברו ברשות הניזק.

דף יט:

עין משפט א.ב.

ח"מ סימן שצ סעיף ב

ב. כשכשה בזנבה^י כשיכוש רב שאין דרכה בכך לעשות תמיד והזיקה בר"ה הדבר ספק אם זו תולדה דרגל ופטור או תולדה דקרן וחייבת חצי נזק וע"כ אם תפס הניזק אין מוציאין מידו^ש.

הגה: וי"א דכל ספיקא דדינא לא מהני ביה תפיסה^ת וע"כ גם אם תפס

צ. ואע"ג דצרורות דין רגל יש לו ופטור בר"ה, מ"מ כיון שניתזו משם לרשות הניזק אחרי הניזק הולכים וחייב. סמ"ע ס"ק י'.

ק. שכל דאורחיה הוא והנזק בא מכוחו דין צרורות יש לו. סמ"ע ס"ק י"א.

ר. בעיא דלא איפשטא בדף י"ט ע"א רמב"ם פ"א מנזקי ממון הלכה י"א. וכתב ה"ה שם דיש מי שסובר שנפשטא וכן סובר הרא"ש.

ש. כתב ה"ה שם דהרמב"ם פסק כדרכו בכל תיקו דממונא מלבד בקצת מקומות שיש טעם למה לא כתב כן.

ת. טור בשם ר"י, וכ"כ ה"ה בשם הרמ"ן שכל תיקו שנסתפק לנו בגמ' מחמת הדין בעצמו ולא מחמת הכחשה דינו לקולא לנתבע בין תפס בעדים או שלא בעדים מוציאין מידו. ולדעת י"א מודים דאם הזיקה ברשות הניזק ע"י כישכוש רב שאין דרכה בכך אינו משלם כלל אא"כ תפס גוף המזיק דוקא ואז משתלם ממנו חצי נזק בלבד, מכיון שלא איפשטא י"ל דזה קרן ומשלם ח"נ ברשות הניזק מגופו.

והטור כתב דאפי' אם הזיק לאדם אחד גם ברשות הרבים וגם ברשות הניזק ע"י כישכוש רב דינא הכי ופטור בר"ה, וברשות הניזק רק בתפס גופו גובה חצי נזק בלבד, ואינו יכול לומר לו הניזק ממה נפשך אם תאמר שהוא קרן תתחייב לי ג"כ בר"ה חצי נזק, ואם תאמר שזה רגל תתחייב לי ברשות הניזק נזק שלם, אלא בשניהם הולכים להקל ע"כ.

ואע"ג דבסי' ר' כתב הטור גבי כליו של לוקח ברשות המוכר וכו', דאם קנה אחד מחבירו בשניהן דקנה אחד מהם שאומר לו ממ"נ שאני כאן שהוא קנסא שהרי גופו לא הזיק אלא שורו שהוא ממונו משום כך הולכים בשניהם להקל. סמ"ע ס"ק ז'.

והש"ך כתב טעם אחר לפטור בממ"נ כאן, כיון שיכול לומר לו המזיק דילמא בר"ה הזיקה דרך הילוכה כי אורחא, ולא היה כוונתה להזיק שיהיה לה דין קרן הוא לחייבה, אלא רגל. וברשות הניזק, יכול לומר לו דילמא הזיקה עם כוונה להזיק וקרן הוא ומשלם רק חצי נזק מגופו, וטבע הבהמה לפעמים הוא כך ולפעמים אחרת. ש"ך ס"ק א'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

מוציאין מידו, ולדעת הרא"ש כשכשה בזנבה לא הוי ספק וזה תולדה דרגל ופטורה בר"ה.

עין משפט ג.ד.ה.ו. חו"מ סימן שצ סעיף י

י. התרנגולים מועדים להלך כדרכן ולשבר^א אבל אם היה חוט או רצועה קשור ברגליהם ונתפס הכלי באותו חוט ונתגלגל הכלי ונשבר משלם חצי נזק^ב.

הגה: וי"א דע"י החוט שקשור ברגליה משלם נזק שלם^ג. ואם התרנגול זרק החוט שקשור ברגלו ושבר בו משלם חצי נזק דהו"ל צרורות. ואם החוט הזיק אחר שנה פטור^ד.

הגה: בד"א בחוט של הפקר או שיש לו בעלים והצניעו אותו ונקשר מאליו לרגלי התרנגול אבל אם החוט של בעל התרנגול ולא הצניעו אפי' נקשר מאליו ושבר ע"י זריקת החוט משלם נזק שלם^ה, דחצי נזק צרורות אינו אלא בהתזת דבר הפקר^ו אבל אם התיזה דבר של בעלים שלא הצניעו חייב נזק שלם.

הגה: אם החוט הוא של אחרים בעל החוט חייב^ז בין שהזיק התרנגול דרך גרירה או בדרך זריקה הואיל ולא הצניע החוט שלו, אבל אם הזיק החוט לאחר שנה חייב בעל החוט^ח מדין בור המתגלגל ברגלי אדם

א. ממשנה שם י"ז ע"א.

ב. זהו לשון הרמב"ם בפ"ב מנזקי ממון הלכה י'.

ג. דהוי רגל אבל אם התרנגול זרק לחוט משלם חצי נזק דהו"ל צרורות. וי"א היא דעת הטור והרא"ש והתוס'.

ד. וכתב הטור דכתיב כי "יכרה איש בור" ולא שור בור.

ה. תוס' שם ד"ה אלא והרא"ש שם, ועיין ברש"י ד"ה פושע.

ו. דומיא דצרורות שהם הפקר. סמ"ע ס"ק כ"ג.

ז. פירוש כל הנזק אם התרנגול הוא של הפקר משום דבעל החוט היה לו לשמור חוטו שלא יסתבך בו תרנגול של הפקר. סמ"ע ס"ק כ"ד.

ח. פי' אף דלא הניחו בעל החוט במקום שהזיק, מ"מ יש לו דין בור שחוטו יש לו דין בור שנתגלגל ממקום שהניחו למקום שנח עתה ע"י התרנגול והזיק שם. וכתב הטור,

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com

ובהמה.

בד"א בתרנגול של הפקר ט אבל אם יש לתרנגול בעלים אם הזיק דרך גרירה שניהם משלמים ביחד י, ואם הזיק דרך זריקה בעל התרנגול נותן רביע כ ובעל החוט ג' חלקים, ואם הזיק לאחר שנח בעל התרנגול פטור ל ובעל החוט חייב בכל מ.

הגה: וכל זה בנקשר החוט מאליו אבל אם קשרו אדם ברגלי התרנגול הקושרו חייב נ בכל ענין אפי' אם יש בעלים לחוט כ. וה"ה אם היה החוט מונח במקום מוצנע אבל הניחו במקום תורפה ועי"ז נקשר בתרנגול של הפקר ע' הוי כאילו קשרו בידיים וחייב בעל החוט.

עין משפט ז. חו"מ סימן שפ"ט סעיף ו

ז. חמשה מעשים תמים כ יש כבהמה ואלו הן, הבהמה אינה מועדת מתחילתה לא ליגח ולא ליגוף ולא לנשוך ולא לרבוץ על כלים גדולים ולא לבעוט, ואם הרגילה עצמה בשינוי של אחד מהם נעשתה

דאם הזיק אחר שנח פטור על הזיק כלים "דחמור ולא כלים", אבל מה שדרשינן שור ולא אדם היינו אם המית האדם בנפילתו משא"כ כלי שנשבר זהו מיתתו. אבל בהזיק דרך גרירה או זריקה שאז חיובו מכח רגל או אשו חייב גם על הכלים. סמ"ע ס"ק כ"ה.

- ט. כ"כ הרא"ש בפסקיו שם.
- י. שגם בעל התרנגול פשע שלא שמר תרנגולו. סמ"ע ס"ק כ"ו.
- כ. שזריקה של התרנגול הו"ל צרורות דאינו משלם אלא חצי נזק, וכיון שכאן בעל החוט חייב לשלם איתו אין על בעל התרנגול אלא רביע, אלא ג' חלקים נשאר על בעל החוט שהרי אם בעל החוט היה לבדו כגון שהתרנגול היה של הפקר היה מחוייב לשלם הכל. סמ"ע ס"ק כ"ז.
- ל. דדרשינן "כי יכרה איש בור" ולא "שור בור" משום כך אין צד חיוב על בעל התרנגול אפי' אם החוט היה הפקר והזיק אחר שנח.
- מ. כדין בור המתגלגל של בעל החוט וחייב בו כדין בור. ועיין בסי' תי"א.
- נ. מימרא דרב הונא שם.
- ס. כך הוא לשון הטור והיה יכול לומר רבותא אפי' אם יש ג"כ לתרנגול בעלים. סמ"ע ס"ק כ"ט. וכל זה בקשרו בידיים אבל בנקשר מאליו דוקא בתרנגול הפקר בעל החוט חייב, אבל ביש לתרנגול בעלים ונקשר מאליו אחרי שהצניעו במקום תורפה גם בעל התרנגול מתחייב. עיין בפ"ת ס"ק א' שכ"כ.
- ע. כ"כ בפ"ת ס"ק א' מהדגול מרבכה והכריח דבריו בדברי הרמ"א.
- פ. שם במשנה נתבאר בדף ט' ע"ב.

מועד לאותו דבר ז.

אבל השן מועדת מתחילתה לאכול הראוי לה ק, והרגל מועדת מתחילתה לשבר בדרך הילוכה ר.

עין משפט ז.ט. חו"מ סימן שצא סעיף א.ב.

א. בהמה שהזיקה בדבר הדומה לשן שנהנית הרי זה תולדה דשן כגון נתחככה בכותל להנאתה ש והזיקה או שטינפה פירות וכלים להנאתה.

ב. שן שחייבת היינו באכלה דבר הראוי לה ה אבל אכלה דבר שאין ראוי לה כגון כסות וכלים שינוי הוא ואינו משלם אלא חצי נזק בין שאכלה אותם בחצר הניזק בין ברשות הרבים א.

עין משפט י. חו"מ סימן שצא סעיף ז.

ז. השן אינה חייבת נזק שלם אלא אם אכלה ברשות הניזק ב אבל לקחה בחצירו והוציאה משם ואכלה ברשות הרבים או בחצר של אחר משלמת רק מה שנהנית ג ולא יותר ממה שנהנית, ואם לקחה מר"ה והלכה ואכלה ברשות הניזק יש מחייבים נזק שלם ד משום דפי הפרה

צ. אבל לא לאחר שאם הועדה ליגח לא הועדה לישך. שם בגמ' ט"ז ע"ב.

ק. במשנה י"ט ע"ב שם.

ר. במשנה י"ז ע"א.

ש. ממשנה בב"ק י"ט ע"ב, אבל נתחככה בחברתה והזיקה י"ל דלהזיקה נתכוונה והו"ל תולדה דקרן לשלם חצי נזק, אם לא שגם לאחר שנשמטה ממנה חברתה הלכה ונתחככה בכותל שאיגלאי מילתה למפרע שגם מה שנתחככה בבהמה היה להנאתה. סמ"ע ס"ק ד'.

ת. שם במשנה.

א. כשמואל וכו"י שם בדף כ' ע"א דכיון דמשונה הוי תולדה דקרן וחייבת גם בר"ה, ואין לומר דגם זה שהניח בגדיו בר"ה הוי משונה ואם בא אחר ושינה בו פטור, דלא מיקרי שינוי כיון שלפעמים אדם מניח בגדיו בר"ה על שעה אחת. סמ"ע ס"ק ה'.

ב. דכתיב וביער בשדה אחר, והוא הניזק. סמ"ע ס"ק ט'.

ג. ממשעות הגמ' בדף כ"ג ע"א, וכ"כ הרא"ש ונ"י שם, וכן ביאר הרמב"ם בפ"ג מנזקי ממון הלכה ה'.

ד. היא דעת הרמ"ה אבל לדעת הרמב"ם זו בעיא דלא איפשטא. באר הגולה אות ת'.

כחצר הניזק דמי ה.

ונפ"מ אפי' במקום שאין לחייב על הנטילה כגון שהיו הפירות מונחים במקום שא"א ליטלם משם ובא ראובן והושיט הפירות של שמעון שבחצירו של שמעון לפי פרת לוי, חייב לוי דפי פרה כחצר הניזק, ובלבד שראובן המושיט הוא חרש או שוטה או קטן או אדם שאין לו לשלם ו דאם יש לו לשלם היה הוא חייב, ולוי בעל הפרה פטור.

ח"מ סימן שפט סעיף טו

טז. שן ורגל אין חייבין אלא א"כ הזיקו ברשות הניזק ז אבל בר"ה פטורים וא"צ לומר ברשות המזיק ח.

התיזה אבנים בר"ה והלכו והזיקו ברשות הניזק ט, או שהיה עץ ארוך שמקצתו בר"ה ומקצתו ברשות הניזק ודרסה עליו בר"ה ושיברה עי"ז כלים ברשות הניזק חייב י.

ה. פירוש אע"ג דכתיב "וביער בשדה אחר" וכאן הלקיחה היא תחילת הביעור והיה ברשות הרבים ולא בשדה אחר, ע"ז אמר שפי פרה כרשות הניזק, דהכליון וההפסד של הדבר נעשה בפי פרה מאחר ובשעת האכילה עומדת בחצר הניזק. ויש דעות שמצריכים שגם בשעת הלקיחה יהיה בחצר הניזק. סמ"ע ס"ק י'.
ו. דאם יש לו לשלם לראובן הוא חייב ואין לפרש משום שראובן הוי שלוחו של לוי שהרי לוי לא ציוה לראובן לעשות כן, ועוד אפי' אין לו לשלם אמרינן אין שליח לדבר עבירה וכמ"ש בסי' קפ"ב, ובסי' רצ"ב סעיף ד', אלא כאן חייב לוי כיון שהמושיט לא הזיק כלום רק שהושיט לפי הפרה והרי עדיין בשלימותו, וא"כ הפרה עשתה כל ההיזק והמושיט אין לו אלא דין גזלן, והוי כגוזל ומאכיל דרצה מזה גובה רצה מזה גובה, כמבואר בסי' שס"א סעיף ה' אלא דאם יש לראובן המושיט לשלם כיון דעכ"פ חייב המושיט מטעם מזיק כגזלן, ובעל הפרה לא הזיק בידיים שהרי אילו לא היה מושיט לא היתה אוכלת, לכן גובה מהמושיט תחילה אם יש לו. כ"כ הש"ך בס"ק א'.

ז. במשנה ב"ק י"ט ע"ב.

ח. שהרי קרן שחייב ברשות הרבים פטור ברשות המזיק, שן ורגל שפטורים ברשות הרבים כ"ש שפטורים ברשות המזיק.

ט. מסקנת הגמ' שם י"ט ע"ב, ובהתיזה חייבת חצי נזק צרורות שזו הלכה למשה מסיני, אבל בדרכה על עץ ארוך בר"ה והזיקה ברשות היחיד חייב נזק שלם. כמבואר בסי' ש"צ. סמ"ע ס"ק ט"ו.

י. דין עץ ארוך כתבו הרא"ש בפסקיו מהתוספתא, ולא דמי לדרסה ע"ג כלים ונתגלגל למקום אחר ונשבר דקימ"ל בתר מעיקרא אזלינן ופטור, דשאני הכא בעץ ארוך הנזק נעשה באותה שעה ברשות הניזק והנזק היה שם. סמ"ע ס"ק ט"ז.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

עין משפט כ.

ח"מ סימן שצא פעיף ח

ה. ח. אכלה ברשות הרבים משלמת רק מה שנהנית^ב דהיינו, מה שאכלה אינו משלם אותו אלא רואים כאילו אכלה תבן^ל.

הגה: וי"א דמי שעורים בזול^מ.

ה. ט. אכלה אוכלים הרעים לה כגון אכלה חיטים הואיל ולא נהנית פטור^נ.

עין משפט ל.

ח"מ סימן שצא פעיף ט

ט. י. היו הפירות מונחים בצידי הרחבה^ו והבהמה בתוך הרחבה והחזירה ראשה לצידי הרחבה ואכלה מהן אינו משלם אלא מה שנהנית דכיון שגופה ברשות הרבים הוי ליה שן ברשות הרבים^ז, אבל אם הבהמה יצאה מהרחבה לצידי הרחבה ואכלה שם משלם מה שהזיקה כברשות הניזק.

אכלה מפתח החנות, אינו משלם אלא מה שנהנית^פ, ואם אכלה מתוך החנות משלם מה שהזיקה.

כ. ממשנה י"ט ע"ב. ומ"מ אף שפטרה אותה התורה דזה לא בשדה אחר מ"מ משלמת מה שנהנית.

ל. דיכול המזיק לומר לא הייתי מאכילה שעורים אלא תבן ובוזה נהנית.

מ. דהיינו פחות שליש מכדי שווי השעורים, כמ"ש המחבר בסי' שמ"א.

נ. מבריייתא שם דכיון שהוא בר"ה ולא נהנית אין עליה שום חיוב. סמ"ע ס"ק י"ד.

ס. שהוא לפני הבתים ומיוחד לכל אחד להניח שם פירותיו מביתו ומשום כך כשהלכה הבהמה ברשות הרבים לצידי הרחבה ואכלה שם חייב נזק שלם דמקרי חצר הניזק, משא"כ כשעומדת בגופה ברשות הרבים והחזירה ראשה לצידי הרחבה דמשלמת מה שנהנית בלבד.

ע. ממשנה י"ט ע"ב, וכדמפרש לה שמואל בדף כ"א ע"א.

פ. שם במשנה, כיון דבצד החנויות, רבים באים שם לחנות, והבהמה עומדת שם, הו"ל כעמדה ברשות הרבים ואכלה מצידי הרחבה דמשלם רק מה שנהנית, אבל אם אכלה בתוך החנות אף שעמדה שם מ"מ כיון שאין דרך הבהמה כלל להושיט ראשה לתוך החנות כו"ע מודו דהו"ל כאילו עמדה בחנות עצמה, משא"כ באכלה מפתח החנות דדרכה להושיט שם ראשה בדרך הילוכה ולאכול. סמ"ע ס"ק ט"ז.

עין משפט מ.ג.

ח"מ סימן שצא פ"ג

ג. אכלה דבר שאין דרכה לאכול אלא ע"י הדחק חשיב אכילה ז אבל דבר שאין דרכה אפי' ע"י הדחק כגון בהמה שאכלה בשר או תבשיל משלם חצי נזק.

עין משפט ס.

ח"מ סימן שצא פ"ד

ד. בהמה שראתה לחם בסל ושברה הסל ואכלה הלחם משלם נזק שלם ג"כ על הסל שכך דרכה לשבר הסל כדי לאכול הלחם אבל אם אכלה הלחם תחילה ואח"כ שברה הסל אינו משלם על הסל אלא חצי נזק דהוי קרן ק ואינו משלם על הסל אלא מגופה.

עין משפט צ.ק.

ח"מ סימן שצא פ"ה

ע"ן לעיל עין משפט מ.ג.

צ. שם מברייתא ומימרא דרב פפא שם.
ק. מעובדא דההוא חמרא שם דשינוי הוא.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
email: minchat.aaa@gmail.com